Bilagor

Bilaga 1. Faktorer att använda i *När var kalla kriget kallast och varmast?* Kap 4

1946–48	Järnridån etableras. Sovjetunionen installerar Sovjetvänliga regeringar i östra Europa.
1947	Trumandoktrinen: USA lovar att hjälpa andra nationer stå emot utländsk aggression, främst kommunistisk.
1949	Nato bildas. Försvarsalliansen består av västeuropeiska länder och USA.
1949	Sovjetunionen provspränger kärnvapen.
1950–53	Koreakriget. Det sovjetdominerade Nordkorea invaderar det USA-dominerade Sydkorea. Efter stora inledande framgångar driver en FN-koalition under USA:s ledning nordkoreanerna tillbaka till nära den kinesiska gränsen i norr. Stora kinesiska trupper slår tillbaka och stillestånd sluts vid 38 breddgraden igen.
1954	USA:s doktrin om massiv vedergällning: om USA blir anfallet kommer man att slå tillbaka med mycket större kraft, inklusive kärnvapen.
1955	Warszawapakten bildas. Militärallians bestående av länderna i Östblocket, dominerad av Sovjetunionen.
1956	Sovjets generalsekreterare Chrusjtjov proklamerar ”fredlig samexistens”, att den kommunistiska och den kapitalistiska ideologin kan existera utan att militärt bekämpa varandra.
1957	Sputnik. Sovjetunionen sänder upp den första satelliten i omloppsbana kring jorden, vilket tydliggör för USA att Sovjet kan nå hela USA med robotar.
1962	Kubakrisen: Sovjetunionen bygger baser på Kuba för medeldistansrobotar som kan nå hela USA. Sovjetiska fartyg med robotar är på väg över Atlanten till Kuba när USA utfärdar blockad mot Kuba och de fartyg som ändå passerar ska sänkas. USA förklarar att var raket som avfyras från Kuba ska mötas med massiv vedergällning. Krisen avslutas med att de sovjetiska fartygen vänder, robotramperna monteras ner, USA lovar att inte anfalla Kuba och amerikanska medeldistansrobotar i Turkiet tas bort.
1963	Heta linjen, en direkt telefonledning mellan Sovjetunionens och USA:s ledare, öppnas.

1967	Natos strategi Flexibel respons. Nato ska svara med samma styrka som anfallaren använder sig av. Kärnvapen ska vara en allra sista utväg.
1968	Brezjnevdoktrinen. Sovjetunionen anser sig ha rätt att ingripa militärt i ett kommunistiskt land om detta styre är hotat.
1968	Vietnamkriget som intensivast. Sydvietnam, USA och andra västmakter strider mot nordvietnamesiska trupper understödda av Kina och Sovjetunionen.
1972	SALT avtalet. Avtal som begränsar USA:s och Sovjetunionens kärnvapen och missilförsvarssystem.
1975	Helsingforsdeklarationen. Europeiska stater samt USA, Kanada och Sovjetunionen garanterar att de europeiska ländernas gränser ska vara okränkbara.
1979	USA bygger upp ett starkt system av långdistansmissiler, ”Stjärnornas krig”. Båda supermakterna installerar medeldistansrobotar i Europa.
1980-talet	Av ekonomiska skäl får Sovjetunionen allt svårare att fortsätta kapprustningen gentemot USA. USA och Sovjetunionen kommer överens om att montera ner en stor del av sina kärnvapen.
1989	Berlinmuren faller och Järnridån upphör att existera. Sovjetunionen klarar inte längre av att hålla sin dominans över östblocket.

Bilaga 2. *Översikt över förändringar i kvinnors rättigheter.* Kap. 4

1734 Änkor blir myndiga och får sköta sin egen ekonomi, bedriva hantverk och handel samt företräda sig själva i domstol.

1778 Barnamordsplakatet. För att förhindra barnamord och vanvård till döds av barn till ogifta mödrar, tillåts dessa att föda sina barn och adoptera bort dem utan att uppge sitt namn. På detta sätt undviker modern den tunga sociala skam det innebar att ha barn utan att vara gift.

1845 Kvinnor får lika arvsrätt som män. Tidigare ärvde kvinnor hälften mot män.

1853 Kvinnor får bli lärare i folkskolan. Folkskollärarinnor har, till skillnad från andra yrkeskvinnor, rätt att behålla sin tjänst om de gifter sig.

1862 Ogifta kvinnor och änkor med tillräckligt hög inkomst får rösträtt till kommunalval.

1863 Ogift kvinna blir myndig vid 25 års ålder och får då bestämma över sig själv, sin ekonomi och sitt dagliga liv. Om hon gifter sig blir hon åter omyndig.

1864 Män förlorar rätten att slå sin hustru.

1864 Ogifta kvinnor får driva företag och hantverk.

1871 Kvinnor får ta studenten. De får dock inte gå i läroverket som är gratis, utan måste gå i privatskola.

1872 Kvinnor får själva bestämma vem de ska gifta sig med.

1873 Kvinnor får studera på universitet, men inte teologi eller juridik. Kvinnor har inte heller rätt till statliga tjänster som sjukhusläkare eller gymnasielärare, utan hänvisas till arbete på privata läkarmottagningar och privata flickskolor.

1873 Kvinnor kan få lägre statliga tjänster, ex. postkassörska, telefonist eller telegrafist.

1900 Kvinnor får rätt till en månads obetald ledighet efter förlossning utan att förlora sitt arbete.

1910 Kvinnor kan väljas in i kommunalfullmäktige.

1921 Gifta kvinnor blir myndiga när de fyller 21 år och får därmed makt över sig själva, sin egendom och sitt dagliga liv.

1921 Kvinnor får rösträtt till riksdagen och kan också väljas in i riksdagen.

1923 Behörighetslagen: Kvinnor får arbeta inom nästan alla yrken inom det statliga området, exempelvis som sjukhusläkare eller läroverkslärare. Fortfarande var prästyrket och militären stängda för kvinnor.

1927 Statliga läroverk öppnas för flickor, som inte längre måste betala för sin gymnasieutbildning genom att gå i privatskola.

1937 Kvinnor får rätt till 75 kronor i moderskapspenning som bidrag till hennes försörjning som nyförlöst och till utrustning för det nya barnet.

1938 Preventivmedel blir lagliga.

1939 Det blir förbjudet att säga upp kvinnor när de blir gravida, förlovar sig eller gifter sig.

1951 Kvinnor får bli förmyndare (vårdnadshavare) över sina barn om maken dör.

1955 Moderskapsförsäkring. Nyblivna mödrar får tre månaders betald ledighet efter förlossningen och kan inte avskedas under den tiden.

1957 Kvinnor får rätt att bli poliser.

1958 Kvinnor får rätt att bli präster.

1971 Särbeskattning införs. Tidigare slogs makars inkomst ihop vid beskattning, vilket innebar att det ofta inte lönade sig för gifta kvinnor att arbeta.

1975 Abort blir lagligt.

1980 Kvinnor får rätt att bli militärer.

2010 Könsneutral värnplikt.

2018 Samtyckeslagen införs.

Bilaga 3. *Hur var det att gå i nomadskola?*

Källa 1	
Vad är det för slags källa?	
Närläsning: Vad ser du på bilden?	
Vad stärker bilden som källa? Vad är problematiskt med bilden som källa för att besvara den historiska frågan?	
Med utgångspunkt i denna bild: hur var det att gå i nomadskola under mitten av 1900-talet?	
Källa 2	
Vad är det för slags källa?	
Närläsning: Vad säger källan?	
Vad stärker texten som källa? Vad är problematiskt med texten som källa för att besvara den historiska frågan?	
Med utgångspunkt i bilden och texten – hur var det att gå i nomadskola under mitten av 1900-talet?	

forts. nästa sida

Källa 3	
Vad är det för slags källa?	
Närläsning: Vad säger källan?	
Vad stärker dessa vittnesmål som källa, och vad är problematiskt med dem som källa för att besvara den historiska frågan?	
Med utgångspunkt i vittnesmålen: hur var det att gå i nomadskola under mitten av 1900-talet?	
Den slutliga tolkningen	
Med utgångspunkt i bilden, texten och vittnesmålen – hur var det att gå i nomadskola?	

Bilaga 4. *Hurdana var förhållandena i skyttegravarna?*

Källa 1. Remarque Vad är det för slags källa? I vilket syfte är källan skriven?	
Närläsning: Vad säger källan?	
Är källan relevant för att besvara frågan? Varför? Varför inte?	
Källa 2a. Rapporten Vad är det för slags källa? I vilket syfte är källan skriven?	
Vad säger källan?	
Närläsning: Vad säger källan?	
Är källan relevant för att besvara frågan? Varför? Varför inte?	
Källa 2b. Generalernas beslut enligt Haig Vad är det för slags källa? I vilket syfte är källan skriven?	
Närläsning: Vad säger källan?	

forts. nästa sida

Är källan relevant för att besvara frågan? Varför? Varför inte?	
Källa 3: Bilden Vad är det för slags källa? I vilket syfte är källan skriven?	
Närläsning: Vilken bild av livet i skyttegravarna ges?	
Är källan relevant för att besvara frågan? Varför? Varför inte?	
Slutsats: Om man utgår från de källor som är relevanta för att besvara frågan kan man dra slutsatsen att ...	

Bilaga 5. Två polisprotokoll till övningen *Flyktingar över Öresund*. Kap. 5

2331

UPPGIFT

rörande flykting, som den 7.10.43 **ankommit till** Landskrona **från Danmark.**

Fullständiga för- och tillnamn: [redacted]
Fuldstændigt For- og Efternavn (Trykbogstaver) Kaldenavnet understreges:

Födelsetid: 15. 6. 1917 Titel: Ingenjör
Fødselsdag og Aar Beskäftigelse

Födelseort: Köpenhamn
Fødselssted

Nationalitet: dansk

Religion: lutersk ½ jude är döpt

Senaste bostadsadress i Danmark: Sonnerupsvej nr 10, Köpenhamn
Seneste faste Bopæl i Danmark

Genomgångna skolor och event. avlagda högre examina: studerat, ingenjörexamen(kemisk
Skoleuddannelse:

Yrkesutbildning: Fotograf
Praktisk Uddannelse:

Civilstånd: gift med [redacted] född Estrup är med över,1 barn
Gift? Ugift? Ev. Børns Navne og Alder. Hvilke af Børnene er med? Deres Navne og Fødselsdag og Aar opgives.

[redacted] född 25/4 1941 medföljer även

Anledning till flykten: är halvjude
Grunden til Flugten:

Tidpunkten för flykten från Danmark och platsen för denna: den 7.okt. 1943 kl.18,00
Tiden for Flugten og hvorfra er den foretaget?
Köpenhamn

Överfarten till Sverige har skett medelst: fiskarebåt 2.000:- kronor
Hvorledes skete Overfarten. Hvilken Baad var De i?

Tidpunkten för ankomsten till Sverige: den 7. 10. kl.23,00
Tid for Ankomsten til Sverrig:

Landstigningsplats: Landskrona
Sted for ankomsten til Sverrig:

Medhavda penningar: 50 danska kronor
Medbragte Penge (Svensk Mønt for sig)

Tillgodohavande i Sverige: - - -
Tilgodehavende i Sverrig:

Finnes giltigt pass och när utgår i så fall passets giltighetstid: ----
Findes gyldigt Pas? Hvornaar udløber Tiden for dette?

Anmärkning: ----

Malmö den 5. 11 1943

G. Hinow.

A. F. ANDERSSONS BOKTR., MALMÖ

Källa 1: Polisförhör 5 november 1943, Malmö stadsarkiv.

2348

UPPGIFT

rörande flykting, som den 6.11.43 **ankommit till** Barsebäck **från Danmark.**

Fullständiga för- och tillnamn: [illegible] Valdemar Alfred
Fuldstændigt For- og Efternavn (Trykbogstaver) Kaldenavnet understreges:

Födelsetid: 26 ~~juni~~ okt 1880 Titel: fiskare
Fødselsdag og Aar Beskäftigelse

Födelseort: Tikköb
Fødselssted

Nationalitet: Dansk

Religion: Protestant

Senaste bostadsadress i Danmark: Viborggade 79, Köpenhamn
Seneste faste Bopæl i Danmark

Genomgångna skolor och event. avlagda högre examina: Folkskola
Skoleuddannelse:

Yrkesutbildning: fiskare.
Praktisk Uddannelse:

Civilstånd: ogift
Gift? Ugift? Ev. Børns Navne og Alder. Hvilke af Børnene er med? Deres Navne og Fødselsdag og Aar opgives.

Anledning till flykten: Har seglat judar till Sverige tillsammans med sin kam-
Grunden til Flugten: rat [illegible], vilken samtidigt flytt till Sverige, 3 ggr till Barsebäck oeg 3 ggr till Landskrona. ~~Blev torsdagen den 4/11 1943 av tyska polisen i Skeppsbron i Köpenhamn, då de hastade flyktingarna~~ Blev torsdagen den 4/11 1943, då hans kamrat blev tagen av tyska polisen, eftersökt av densamma, men lyckades hålla sig undan. Har förtjänat cia 7000:- för samtliga respr.

Tidpunkten för flykten från Danmark och platsen för denna: 6.11.43 kl. 10,30
Tiden for Flugten og hvorfra er den foretaget?

från Köpenhamn

Överfarten till Sverige har skett medelst: dansk fiskebåt.
Hvorledes skete Overfarten. Hvilken Baad var De i?

Tidpunkten för ankomsten till Sverige: 6.11.43 kl. 13,00
Tid for Ankomsten til Sverrig:

Landstigningsplats: Barsebäck
Sted for ankomsten till Sverrig:

Medhavda penningar: 90:- danskt mynt.
Medbragte Penge (Svensk Mønt for sig)

Tillgodohavande i Sverige: ------
Tilgodehavende i Sverrig:

Finnes giltigt pass och när utgår i så fall passets giltighetstid: nej.
Findes gyldigt Pas? Hvornaar udløber Tiden for dette?

Anmärkning: Legitimationskort för fiskare nr7082.

Malmö den 6 nov. 1943

L. Allander.

A. F. ANDERSSONS BOKTR., MALMÖ

Källa 2: Polisförhör 6 november 1943, Malmö stadsarkiv.

Bilaga 6. Faktorer i samband med *Sovjetunionens upplösning*. Kap. 6

Michail Gorbatjov avgår som president för Sovjetunionen på juldagen 1991.	Ryskt revanschbehov: Ryssland anser att Ukraina är en del av Ryssland och invaderar landet.
15 nya stater bildas av det som tidigare var Sovjetunionen.	Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien går med i EU 2004.
I september 1991 erkänns Estland, Lettland och Litauen som självständiga stater.	Gorbatjov varnar ledningen för DDR att de måste genomföra reformer. ”Livet straffar den som kommer för sent” lär han ha sagt.
Ryskt revanschbehov: invaderar Georgien och Krim.	Under 1980-talet för Sovjetunionen krig i Afghanistan till stora ekonomiska och mänskliga kostnader.
Planekonomin ledde till ekonomisk stagnation.	1980-tal. USA upprustar och Sovjetunionen försöker trots sin mycket dåliga ekonomi och till enorma kostnader följa med i kapprustningen.
Gorbatjov försöker reformera landet: Perestrojka och Glasnost.	Den ryska ekonomiska politiken läggs om till att bygga på privat företagsamhet.
Oligarker bygger upp enorma förmögenheter.	Ronald Reagan kallar Sovjetunionen ”ondskans imperium”.
I december 1991 bildas OSS, oberoende staters samvälde, bestående av de nybildade staterna som tidigare ingått i Sovjetunionen. Estland, Lettland och Litauen gick inte med i OSS.	I augusti 1989 bildar Solidaritet den första icke-kommunistiska regeringen i Östeuropa.
7 juli 1989 tar Michail Gorbatjov avstånd från Brezjnev-doktrinen. Varje land ska nu fritt få välja sin egen väg.	I maj 1989 beslutar regeringen i Ungern att klippa upp taggtråden vid gränsen mot Österrike.
1985 blir Michail Gorbatjov generalsekreterare i kommunistpartiet.	1980. Strejk vid Leninvarvet i Gdansk och fackföreningen Solidaritet bildas.
9 november 1989 öppnas Berlinmuren efter stora folkliga protester i DDR.	I juni 1989 hålls i Polen de första delvis fria valen i Östeuropa. Oppositionsrörelsen Solidaritet vinner en jordskredsseger.

Bilaga 7. *Priser år 1900.* Kap. 8

Mat	
1 kg inlagd sill	30 öre
1 burk ansjovis	65 öre
1 kg färsk abborre	60 öre
En fläskkorv	25 öre
1 kg fläsk	1 kr
1 kg kalvkött	40 öre
1 kg hästkött	80 öre
En hare	1,50 kr
1 kg blodpudding	60 öre
En gås	5,25 kr
1 kg ost	1,40 kr
10 ägg	80 öre
1 kg potatis	4 öre
1 kg ärter	1,40 kr
1 kg äpplen	80 öre
1 kg spenat	75 öre
1 bunt morötter	10 öre
1 liter jordgubbar	75 öre
1 kg bröd	30 öre
1 kg vetemjöl	17 öre
1 kg rågmjöl	14 öre
1 kg havregryn	11 öre
1 kg risgryn	60 öre
1 kg mannagryn	50 öre
1 kg makaroner	76 öre
1 kg socker	80 öre
1 kg kaffe billigaste sort	70 öre
1 kg te	5 kr
1 l svagdricka	4 öre
1 l öl	18 öre
1 l brännvin	1 kr
1 l skummjölk (där fettet tagits bort)	4 öre
1 liter mjölk	12 öre
1 kg smör	2 kr
1 kg stekflott	10 öre
1 kg margarin	1.22 kr

Kläder	
Ett par kängor till vuxen	13 kr
Billigaste barnskor	4,50 kr
Ett par snygga damskor	12 kr
En sidenblus	15 kr
En damkappa med skinnfoder	50 kr
En vinterkappa, barn	11 kr
Billigaste stickade tröja	1 kr
Stickade yllestrumpor	1 kr
En undertröja	35 öre
Ett par vantar	50 öre
1 m billigaste sidentyg	9,50 kr
1 m billigaste bomullstyg	1 kr
1 m billigaste ylletyg (tygåtgång till klänning för vuxen: 4 meter)	50 öre
6 knappar	10 öre
En symaskin	65 kr
Övrigt till hemmet	
1 kubikmeter björkved (åtgång per vecka: ¼ kubikmeter)	2 kr
1 l fotogen	18 öre
En bäddsoffa	20 kr
En tidning	5 öre
En bok	3 kr
Ett begagnat piano	375 kr
Övrigt	
Danstillställning	25 öre
Bildvisning med rörliga bilder	30 öre
Sångföreställning	25 öre
Billigaste plats på kapplöpning	50 öre
Måltid på enklaste restaurang	22 öre
Måltid på bättrerestaurang	1,50 kr
100 cigarretter	3 kr
Tågresa Gävle-Orsa 3e klass.	6,35 kr
Lusttur med båt på sjön Mjörn	50 öre
Lustresa till Italien	815 kr
6 månaders kurs på folkhögskola	40 kr
Emigrationsresa till USA	108 kr

Prisuppgifterna är tagna från dagspress år 1900: Alingsås tidning, Dagens Nyheter, Landtmannens annonsblad, Nerikes tidningar, Norrbottens läns tidning, Skåningen, Sundsvallsposten, Värmlands läns annonsblad, Västernorrlands Allehanda och Östersundsposten.